

AİLE İŞLEVSELLİĞİNİN EVLİLİK DOYUMUYLA İNCELENMESİ

Merve ÇALIŞKAN¹

Öz

Bu çalışmanın amacı evli bireylerin aile işlevselliği ile evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu 19-66 yaş aralığında ($\bar{X}=34.74$, $Ss= 8.94$) olan evli 135 (%66.83) kadın ve 67 (%33.17) erkek olmak üzere 202 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Aile Değerlendirme Ölçeği (Bulut, 1990) ve Evlilik Yaşamı Ölçeği (Tezer, 1996) kullanılmıştır. Veri analizinde Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu ve Çoklu Regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, evlilik doyumu ile aile işlevselliği ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca yapılan analizler sonucunda evlilik doyumunun %42'sinin aile işlevselliği alt boyutları tarafından açıklandığı söylenebilir. Evlilik doyumunu yordayan boyutlar önem sırasıyla roller, iletişim, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, problem çözüme ve davranış kontrolü şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Aile İşlevselliği, Evlilik, Evlilik Doyumu, Aile İlişkisi.

¹ Arş. Gör., Hasan Kalyoncu Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, e-posta: merve.caliskan@live.com

INVESTIGATION OF FAMILY FUNCTIONALITY WITH MARITAL SATISFACTION

Abstract

The aim of this study is to investigate the relationship between marital satisfaction and family functionality of married individuals. The sample were consisted of 202 participants including 135 female (66.83%) and 67 male (33.17%) whose age ranges from 19 to 66 years ($\bar{X}=34.74$, $SD= 8.94$). As data collection tools, Family Assessment Scale (Bulut, 1990) and Marital Life Scale (Tezer, 1996) were administered to the participants. Pearson Moment Correlation, Multiple Linear Regression analyses were conducted to analyse data. According to the results, a significant relationship between marital satisfaction and family functioning and its sub-dimensions was found. In addition, the results also indicated that a total of 42% of marital satisfaction was explained by the sub dimensions of family functioning, which are namely roles, communication, affective responsiveness, affective involvement, problem solving, and behavior control.

Keywords: Family, Family Functionality, Marriage, Marital Satisfaction, Family Relationship.

Giriş

Aile, bireylerinin birbirlerine sevgi, duygusal yakınlık, karşılıklı bağlılık, yoldaşlık, sosyallik, kalıcı ilişki ve tüm diğer ihtiyaçlar açısından bağlı olmalarını sağlayan bir kurumdur (Goldenberg & Goldenberg, 2007). Türkiye’de ailenin tarihine baktığımızda ailelerin 1980’li yılların ortalarına kadar %25’i geniş aile yapısına sahipken bu yapı 2000’li yıllarının sonuna doğru %12’ye düşmüştür. Aynı zamanda bu yıllarda dağılmış aile oranı %40’tır. Geniş aile yapısı 2008 yılına gelindiğinde ise %8-9 civarına gerilemiştir. Bu değişimlerle birlikte ülkemizdeki sosyoekonomik, demografik ve düşünsel dönüşüm çekirdek aile yapısını ve aile yaşam döngüsünü de etkilemiştir. Çekirdek aile yapısı ele alındığında çocuksuz çekirdek aile geniş aile yapısının tam tersine 1978 yılında %14 iken 2011 yılında %24’e ulaşmıştır. Bununla birlikte çocuklu çekirdek aileler 1978 yılında %54’lük bir paya sahipken 2005 yılında bu oran %24’e düşmüştür (Turğut ve Feyzioğlu, 2014). Ülkemizde değişen aile yapısıyla birlikte boşanma oranları da artış göstermiştir. Boşanan çift sayısı 2013 yılına göre 2014 yılında %4.5 artarken boşanmaların %39,6’sı evliliğin ilk beş yılında gerçekleşmektedir. Dolayısıyla Türk aile yapısı tek ebeveynli aileye doğru ilerlemektedir (TÜİK, 2015). Artan boşanma oranlarına rağmen kişiliğin gelişiminde ve bireylerin davranış örüntülerinin oluşmasında toplumda bilinen ilk ve en önemli faktör olan aile, %73.3 oranla bireyleri en fazla mutlu eden kurumdur (TÜİK, 2015). Hallaç ve Öz (2014) aileyi, duygusal bağların oluştuğu, rol, görev ve sorumlukların paylaşıldığı bir sistem olarak ele almaktadır. Bu sistemin işleyişi sağlıklı işlevselliğe sahip olan ve sağlıklı işlevselliğe sahip olmayan aileler olarak ele alınmaktadır (Carr, 2006). Bu doğrultuda aile işlevselliği; aile üyelerinin birbirleriyle etkileşimini, birbirlerine verdikleri tepkileri, jenerasyonlar ve aile alt sistemleri arasında ki belirgin sınırları ve değişimlere karşı esnekliği kapsamaktadır (Walsh, 2012). Başka bir ifadeyle aile işlevselliği ailenin gelişimsel ihtiyaçlarından, ailede oluşan değişikliklerden (Gorman-Smith, Henry & Tolan, 2004), ailenin sosyoekonomik düzeyinden ve kültür gibi birçok etkenden etkilenmektedir (McCreary & Dancy, 2004).

Aile işlevselliği çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Bu yapı ailenin hedeflerini, ailenin aile üyelerine sağladığı duygusal desteği, aile üyelerinin iyi oluşlarını

geliştirmeleri için gösterdikleri teşvikleri içermektedir. Aynı zamanda aile işlevselliği ailenin eylemlerini ve etkili ya da etkili olmayan etkileşimlerini yansıtmaktadır (Walsh, 2012). Sağlıklı aile işlevselliğine sahip ailelerin, aile düzeni ve aile içi duygusal dengesi korunmaktadır (Carter & McGoldrick, 1988). Böylece işlevsel aileler çatışma durumlarında ve kritik durumlarda sabit duygu durumu ile baş edebilmektedir. Fakat aile işlevselliği düşük olan aileler yaşam dönemlerinin beraberinde getirdiği problemleri deneyimlemeden üstesinden gelme yeterliliğine sahip değildirler. Ayrıca işlevsel olmayan ailelerde öncelik bireysel durumlardır ve sistem olarak bireyler aile içerisinde herhangi bir rol üstlenmemektedirler (alıntılayan Falcaˆo, 2010); (aktaran Oliveira, Paverini, Orlandi & Mendiondo 2014).

Yapılan bir araştırmada annenin olgunluğu, depresyon, stresli yaşam olayları, sosyal destek, sosyoekonomik düzey ve aile kökeni ile aile işlevselliği arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Meyers, Varkey & Aguirre, 2002). Ayrıca ailenin işlevselliği ile problemleri dışsallaştırma arasında da yüksek bir ilişki vardır (Henderson, Dakof, Schwarz & Liddle, 2006) ve aile işlevselliği sağlıklı olmayan ailelerin çocukları, şiddet eğilimli olabilmektedir (Kabasakal, 2013). Povee, Robert, Bourke ve Leonard (2012) uyumsuz davranış gösteren ve otistik çocuklara sahip ailelerin aile işlevselliklerinin düşük olduğunu bulmuştur. Ayrıca çocuğun problemleri davranışı ebeveynleri tarafından aileye bir darbe olarak görölmektedir. Literatüre bakıldığında aile işlevselliğinin zorlu yaşam koşullarına sahip aileler ile incelendiği fark edilmiştir. Böylece aile işlevselliğinin normal yaşam koşullarına sahip ailelerle ele alınmasının önemli olduğu görölmektedir (Meydan, 2010; Matejevic & Jovanovic, 2011; Temel, 2011; Povee, Roberts & Leonard, 2012; Matejevic, Jovanovic & Lazarevic, 2014; Pakstis & Hsieh, 2015).

Evlilik doyumu ve aile işlevselliğine ilişkin Ekşi ve Kahraman'ın (2012) yaptığı çalışmaya göre sağlıklı aile işlevselliğine sahip ailelere uygulanan eğitim programının evlilik uyumunu olumlu yönde arttırdığı bulunmuştur. Bu nedenle ailelerin sağlıklı işlevsellik göstermelerinde evlilik doyumunun önemli olduğu görölmektedir. Evlilik doyumu başarılı bir aile yaşamının ve bireysel gelişimin temel yapı taşıdır (Thenmozhi, 2015). Tezer'e (1996) göre evlilik doyumu, bireylerin kendi ihtiyaçlarını evliliklerinden karşılamalarıdır.

Bireylerin ihtiyaçları olan akrabaları ve arkadaşları ile bireysel ilişkileri, eşleriyle cinsel ilişkileri, boş vakit değerlendirmeleri, ahlaki ve dinî inançları, gelenekleri, duyguları, algıları, eğitim durumları, fiziksel algıları bireylerin evlilikten aldıkları memnuniyet düzeylerini ve evliliğin devamlılığını etkileyen etkenlerdir (Khalatbari, Ghorbanshiroudi, Azari, Bazleh & Safaryazdi, 2013).

Alan yazın tarandığında olumlu ve yapıcı olarak ifade edilen duyguların ilişki doyumunu ve uyumunu arttırdığı söylenebilir (Kaynak, 2014). Diğer bir araştırmaya göre duygusal odaklı terapiye devam eden bireylerin evlilik doyumlarında bir artışın olduğu bulunmuştur (Dalglish, Johnson, Burgess Moser, Lafontaine, Wiebe & Tasca, 2015). Chung'un (2014) yaptığı araştırmaya göre bağlanma ve evlilik doyumları arasında affetme arabulucu değişken olarak yer almadığında güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik doyumlarının azaldığı, arabulucu değişken olarak empati yer almadığında ise kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin evlilik doyumlarının olumsuz etkilendiği bulunmuştur. Evliliğin devamlılığında önemli bir boyutu teşkil eden evlilik doyumları cinsiyete göre farklı algılanmaktadır. Eskin (2012), erkeklerin evlilik doyumunu eşleri tarafından dikkate alınma, önemsenme ve çocuk sahibi olma olarak algıladığını, kadınların ise evlilik doyumunu eşlerinin onların neler hissettiklerini anlamaları, sorunları hakkında rahatça eşleriyle konuşmaları, isteklerini rahatça dile getirmeleri ve geç evlenmeleri olarak algıladıklarını ifade etmiştir. Yucel ve Koydemir (2015) bireylerin eşleriyle yüksek etkileşimi, cinsel tatmini ve ev işlerinin bölünmesiyle evlilik doyumları arasında anlamlı bir ilişki ortaya koyarken zayıf iletişim, fiziksel ve sözel saldırganlık ile evlilik doyumları arasında ters yönlü bir ilişki bulmuşlardır.

Literatür incelendiğinde ülkemizde değişen aile yapısıyla birlikte boşanma oranlarının artış gösterdiği ve aile işlevselliğinin olağandışı yaşam koşullarına sahip ailelerde incelendiği görülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada aile işlevselliği ile evlilik doyumları arasındaki ilişkinin analiz edilmesi ve evlilik doyumunun aile işlevselliği alt boyutları tarafından yordama gücünün ortaya koyulması hedeflenmektedir. Çalışmadan elde edilecek olan evlilik doyumunun aile işlevselliği alt boyutları tarafından yordanıp yordanmadığına yönelik sonuçların boşanma oranlarını açıklanmasında yol göstereceği ve boşanma sayısını azaltmaya yönelik çalışma alanlarını ortaya koyacağı düşünülmektedir.

Aynı zamanda bu çalışma aile işlevselliğini normal yaşam koşullarına sahip ailelerle incelemesi açısından aile çalışmaları literatürüne katkı sağlayacaktır. Ayrıca çalışma sonuçları “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık” alanına bireylerin sağlıklı aile işlevselliğine sahip olma özelliklerini geliştirilecek programlara temel olması açısından önemlidir. Son olarak ise bu çalışma “Aile Danışmanlığı” alanına aileleri olası risklere karşı güçlendirmek ve aile işlevselliklerini arttırmak açısından önem taşımaktadır.

Yöntem

Araştırma Grubu

Araştırma grubunun belirlenmesinde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin evli olması ölçüt olarak belirlenmiştir. Örneklemden veriler, uygun örneklem yöntemiyle Gaziantep ilinde ikamet eden evli bireylerden elde edilmiştir. Böylece araştırma grubuna 135 kadın (66.8%) ve 67 erkek (33.2%) katılmıştır. Katılımcıların yaş aralığı 19-66, ortalamaları 34.74’tür (Ss= 8.94). Araştırma katılanların 34.2%’si 0-5 yıldır, 13.9%’u 6-10 yıldır, 26.2%’si 11-20 yıldır ve 25.7%’si 21 ve üzeri yıldır evlidirler. Bireylerin 21.8%’inin çocuğu yoktur, 20.3%’ünün bir çocuğu, 23.3%’ünün iki çocuğu, 21.3%’ünün üç çocuğu ve 13.4%’ünün dört ve üzeri çocuğu vardır.

Veri Toplama Araçları

1. Kişisel bilgi formu: Araştırmacı tarafından sekiz madde olarak hazırlanmış olup araştırmaya katılan bireylerin cinsiyetlerini, yaşlarını, eğitim durumlarını, evlilik sürelerini ve çocuk sayılarını belirlemek amacıyla oluşturulmuştur.

2. Aile değerlendirme ölçeği: Ailelerin sahip oldukları ve aile üyelerinin algıladıkları aile işlevselliklerini belirlemek üzere Bulut (1990) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek yedi alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlev boyutlarıdır. Bu boyutlar toplam altmış madde ile temsil edilmektedir. Ölçekle bir ailenin sağlıklı ya da sağlıklı olmayan işlevleri ölçülmektedir. Ölçeğin her alt boyutunun kendi iç tutarlılık katsayısı 0.72

ile 0.92 arasında değişmektedir. Ayrıca ölçeğin uyum geçerliğine bakılmıştır ve sonuçlar ölçeğin güçlü bir araç olduğunu göstermiştir. Ölçek on iki yaşın üzerinde tüm aile üyelerine uygulanabilmektedir. Tüm aile üyelerinin aile işlevselliği puan ortalamaları ailenin işlevsellik puanını, ölçeğin tek bir bireye uygulanması algıladığı aile işlevselliğini temsil etmektedir.

3. Evlilik yaşamı ölçeği: Evli bireylerin evlilik doyumlarını belirlemek üzere Tezer (1996) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek tek boyutlu bir yapıya sahiptir. Bu boyut toplam on madde ile temsil edilmektedir. Bu maddelerin üç tanesi ters çevrilerek puanlanmaktadır. Ölçeğin test tekrar test güvenilirliği 0.85, iş tutarlık katsayısı ilk uygulamada 0.91 ve ikinci uygulamada 0.89 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan elli ve en düşük puan ondur. Alınan puan arttıkça bireyin evliliğinden aldığı doyumun da yüksek olduğu söylenebilir.

İşlem Yolu

Ölçekler evli olan bireylere internet ortamında online form olarak ve yüz yüze uygulanmıştır. Ölçeklerin cevaplama süresi yaklaşık 30 dakikadır. Araştırma kapsamında elde edilen ölçeklerden boş olan ya da eksik cevaplandırılan ölçekler değerlendirmeye alınmamıştır.

Verilerin Analizi

Evli bireylerin aile işlevselliği ile evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlayan bu çalışma ilişkisel türden bir araştırmadır. Böylece Pearson Moment Korelasyon Katsayısı değerlendirmeye alınan veriler ile analiz edilecektir. Ayrıca aile işlevselliği alt boyutlarının evlilik doyumunu yordayıp yordamadığını görmek için Çoklu Regresyon analizi yapılacaktır.

Bulgular

Araştırma da incelenen değişkenler arasındaki ilişkiyi görmek, yorumlamak ve regresyon analizi değerlendirmelerine katkı sağlamak amacıyla korelasyon analizine yer verilmiştir. Evlilik doyumunu, aile işlevselliği ve alt boyutları arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı korelasyon tekniği ile incelenmiştir. Korelasyon sonuçlarına göre, evlilik doyumunu ile aile

işlevselliği arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = .60, p < .01$). Sağlıklı aile işlevselliği ile evlilik doyumu pozitif yönde anlamlı ilişki gösterirken ($r = .40, p < .01$) sağlıklı olmayan aile işlevselliği negatif yönde anlamlı ilişki göstermektedir ($r = -.58, p < .01$). Diğer bir ifadeyle ebeveynler evliliklerinden tatmin olduklarında, aile sistemi de sağlıklı işlemektedir. Aile işlevselliği alt boyutları ile evlilik doyumu arasındaki ilişki incelendiğinde problem çözme ($r = .42, p < .01$), iletişim ($r = .49, p < .01$), roller ($r = .51, p < .01$), duygusal tepki verebilme ($r = .48, p < .01$), gereken ilgiyi gösterme ($r = .43, p < .01$), davranış kontrolü ($r = .22, p < .01$) ve genel işlevler ($r = .62, p < .01$) arasında anlamlı pozitif yönde ilişkinin var olduğu görülmektedir.

Tablo 1: Evlilik Doymu, Aile İşlevselliği ve Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Bulguları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Evlilik Doymu (1)	1.00										
Aile İşlevselliği (2)	.60**	1.00									
Sağlıklı Aile İşlevselliği (3)	.40**	.77**	1.00								
Sağlıklı Olmayan Aile İşlevselliği (4)	-.58**	-.90**	-.44**	1.00							
Problem Çözme (5)	.42**	.73**	.87**	-.45**	1.00						
İletişim (6)	.49**	.82**	.74**	-.67**	.64**	1.00					
Roller (7)	.51**	.81**	.53**	-.80**	.47**	.54**	1.00				
Duygusal Tepki Verebilme (8)	.48**	.85**	.61**	-.79**	.56**	.69**	.63**	1.00			
Gerekten İlgiyi Gösterme (9)	.43**	.73**	.30**	-.84**	.31**	.51**	.58**	.63**	1.00		
Davranış Kontrolü (10)	.22**	.61**	.45**	-.57**	.40**	.39**	.46**	.39**	.42**	1.00	
Genel İşlevler (11)	.62**	.88**	.65**	-.82**	.61**	.66**	.66**	.73**	.62**	.41**	1.00

** $p < .01$

Aile işlevselliği alt boyutlarının; problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler değişkenlerine göre evlilik doyumunu nasıl açıkladığına ilişkin yapılan regresyon analiz sonuçları Tablo 2 içerisinde sunulmuştur.

Yordayıcı değişkenlerle bağımlı (yordanan) değişken arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde problem çözme ile evlilik doyumu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin ($r=.42$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun $r=.03$ olarak hesaplandığı görülmektedir. İletişim ile evlilik doyumu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin ($r=.49$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun $r=.10$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Bu bulgu, çiftlerin evliliklerinden aldıkları doyumun aralarındaki iletişime pozitif yönde yansıdığını göstermektedir. Aile işlevselliğinin diğer bir alt boyut olan roller ile evlilik doyumu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin ($r=.51$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun $r=.17$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Duygusal tepki verebilme ile evlilik doyumu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin ($r=.48$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun $r= -.05$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Gereken ilgiyi gösterme ile evlilik doyumu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin ($r=.43$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun $r= .05$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Davranış kontrolü ile evlilik doyumu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin ($r=.22$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun $r= -.12$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Genel işlevler ile evlilik doyumu arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin ($r=.43$) olduğu, ancak diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun $r=.05$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Elde edilen bu bulgu aile işlevselliğinin toplam puan olarak evlilik doyumunu yordadığı, alt boyutların tek tek evlilik doyumunu açıklamada daha sınırlı kaldığı anlaşılmaktadır.

Problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler değişkenleri birlikte bireylerin

evlilik doyumu ile yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir, $R= 0.650$, $R^2=0.42$, $p<.01$. Adı geçen yedi değişken ile birlikte evlilik doyumundaki toplam varyansın yaklaşık % 42'sini açıklamaktadır. Diğer bir ifadeyle evlilik doyumunun %42'si ailenin aile işlevsellik düzeyi ile ele alınabilmektedir.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin evlilik doyumu üzerindeki göreceli önem sırası; genel işlevler ($\beta= .46$), roller ($\beta= .19$), iletişim ($\beta= .12$), davranış kontrolü ($\beta= -.11$), duygusal tepki verebilme ($\beta= -.07$), gereken ilgiyi gösterme ($\beta= .05$) ve problem çözmedir ($\beta= .03$). Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise sadece roller ve genel işlevlerin evlilik doyumu üzerinde önemli (anlamlı) birer yordayıcı olduğu görülmektedir. Diğer değişkenler önemli bir etkiye sahip değildir.

Ayrıca yapılan doğrusallık ve normallik grafikleri incelendiğinde standardize edilmiş artık değerler ile standardize edilmiş yordanan değerler için oluşturulan saçılma diyagramının doğrusal bir ilişkiyi tanımladığı noktaların bir eksen etrafında toplanma eğilimli olduğu söylenebilir.

Tablo 2: Evlilik Doyumunun Yordanmasına İlişkin Standart Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH _B	β	T	p	İkili r	Kısmi R
Sabit	56.23	2.67		21.09	.000		
Problem Çözme	.51	1.21	.03	.42	.675	.416	.030
İletişim	2.00	1.38	.12	1.45	.150	.487	.103
Roller	3.14	1.32	.19	2.37	.019	.513	.168
Duygusal Tepki Verebilme	-.87	1.21	-.07	.71	.476	.481	-.051
Gereken İlgiiyi Gösterme	.92	1.33	.05	.69	.491	.434	.049
Davranış Kontrolü	-2.28	1.34	-.11	1.70	.090	.223	-.121
Genel İşlevler	6.73	1.40	.46	4.82	.000	.623	.327
R = 0.650,	R ² = 0.422						
F _(7,194) = 20.265,	p = .000						

Tartışma

Bu çalışmada evlilik doyumunu; aile işlevselliği ve alt boyutları olan sağlıklı aile işlevselliği, sağlıklı olmayan aile işlevselliği, problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, davranışı kontrol edebilme, gereken ilgiyi gösterme, genel işlevler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada; evlilik doyumu ile aile işlevselliği, sağlıklı işlevsellik, problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, davranışı kontrol edebilme, gereken ilgiyi gösterme, genel işlevler arasında pozitif yönde ve sağlıklı olmayan işlevselliği ile negatif yönde ilişki bulunmuştur. Ayrıca yapılan analizler sonucunda evlilik doyumunun %42'sinin aile işlevselliği alt boyutları tarafından açıklandığı söylenebilir.

Aile işlevselliği ve evlilik doyumu arasında analizler sonucunda bulunan pozitif yönde ilişki Ekşi ve Kahraman'ın (2012) yaptığı çalışmayla desteklenmektedir. Bulgunun desteklendiği araştırma eğitim programına katılan ve birbirine denk aile işlevselliği puanlarına sahip evli kadınların eğitim programını tamamladıktan sonra evlilik uyum düzeylerinde bir artış olduğunu göstermektedir.

Yirmi yıldan fazla süredir evli olan yirmi sekiz çift üzerine yapılan araştırmaya göre problem çözme ve güçlü iletişim becerileri, evlilik doyumunun yordayıcılarıdır (Norgren, Souza, Kaslowlll, Hammerschmidt & Sharlin, 2004). Diğer bir araştırmaya göre yirmi yıldan fazla evli olan bireylerin aile içerisindeki tartışmaları azaldıkça evlilik doyumları artmaktadır (Sharif, Soleimani, Mani & Keshavarzi, 2012). Bireylerin problem çözme becerilerinin arttırılmasıyla birlikte çiftler arasında ki tartışmaların azalması varsayımından yola çıkarak evlilik doyumu ile problem çözme arasında elde edilen pozitif yöndeki ilişkinin literatürde de yer bulduğu görülmektedir.

Evlilik doyumu ve iletişim becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde bu çalışmada evlilik doyumu ve iletişim becerileri arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu fakat iletişim becerilerinin evlilik doyumu tarafından yordanmadığı bulunmuştur. Benzer şekilde Ayup ve Iqbal (2012) iletişim becerilerinin evlilik doyumuyla ilişkili olduğunu ortaya koymuşlardır. Ancak Norgren, Souza, Kaslowlll, Hammerschmidt ve Sharlin (2004)

evlilik doyumunun iletişim becerilerini yordadığını belirtmiştir. Çalışma sonuçlarıyla örtüşmeyen bu bulgunun Türk kültür yapısıyla ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Bireylerin rolleri ile evlilik doyumları arasında elde edilen pozitif yöndeki ilişki ve evlilik doyumu ile sağlıklı olmayan aile işlevselliği arasındaki negatif ilişki Alacahan'ın (2010) yaptığı çalışmayla dolaylı olarak bağlantılı olduğu görülmektedir. Araştırmaya göre evdeki birey sayısı arttıkça aile işlevleri zayıflamaktadır. Ayrıca rollerin evlilik doyumunun bir yordayıcısı olduğu söylenebilir.

Duygusal tepki verebilme ile evlilik doyumu arasında anlamlı pozitif ilişki duygusal odaklı yapılan bir deneysel çalışmayla eğitim programının sonunda bireylerin evliliklerinde oluşan kavgalarının azaldığı ve evlilik doyumlarının arttığını belirtmişlerdir (Rostami, Taheri, Abdi & Kermani, 2014). Ayrıca bireylerin düşünceleri duygusal odaklı oldukça evlilik doyumları artmaktadır (Alea & Vick, 2010). Diğer bir çalışmaya göre bilişsel-davranışçı grup çalışmaları kadınların evlilik doyumlarında artış sağlamaktadır ki (Gholami, 2015) elde edilen araştırma bulgusu da davranış kontrolü ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin varlığıyla örtüşmektedir. Dolayısıyla elde edilen bulgu Gholami'nin çalışması tarafından desteklenmektedir. Ayrıca bu çalışmayla evlilik doyumu ile aile işlevselliği alt boyutları olan gereken ilgiyi gösterme ve genel işlevler arasında anlamlı pozitif yönde bir ilişkinin var olduğu bulunmuştur.

Çalışma sonuçları değerlendirildiğinde ailelerin işlevsellikleri evliliklerinden doyum almaları ile ilişkili bulunmuştur. Böylece evlilik doyumunun önemli bir boyutunu açıklayan aile işlevselliği alt boyutlarının ailelerde arttırılması, günden güne artan boşanma oranlarının sayısını azaltabilir. Boşanma oranlarının azaltılmasına yönelik oluşturulacak aile işlevselliği eğitim programlarına öncelik verilmesi önerilen boyutlar sırasıyla roller, iletişim, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, problem çözme ve davranış kontrolüdür. Aynı şekilde evliliğe hazırlanan bireylere de kuracakları evliliklerinin işlevselliklerini ve evlilik doyumlarını arttırmayı amaçlayan eğitim programlarında öncelikle önerilen boyutlar sırasıyla roller, iletişim, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, problem çözme ve davranış kontrolüdür. Ayrıca araştırmacılar

tarafından geliştirilecek olan aile işlevselliğini arttırma programlarının verimliliğini arttırabilmek için sadece çiftlerle değil aynı zamanda ailelerin tüm üyeleri ile birlikte çalışılması gerektiği düşünülmektedir. Çalışma sonuçları dikkate alınırken çalışmanın kullanılan ölçeklerle sınırlı olduğunun ve örneklemin çoğunlukla Gaziantep ilinde ikamet eden evli bireylerden oluştuğunun göz önünde bulundurulması önerilmektedir.

Kaynakça

- Alacahan, O. (2010). Aile birliğini oluşturan faktörler ve işlevleri. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 289-298.
- Alea, N., Vick, S.C. (2010). The first sight of love: relationship-defining memories and marital satisfaction across adulthood. *Memory*, 18(7), 730-742. DOI:10.1080/09658211.2010.506443
- Ayub, M., Iqbal, S. (2012). The factors predicting marital satisfaction: a gender difference in pakistan. *The International Journal of Interdisciplinary Social Science*, 6(7), 63-73.
- Bulut, I. (1990). *Aile değerlendirme ölçeği (Adö) el kitabı*. Ankara: Özgüneliş Matbaası.
- Carr, A. (2006). *Family therapy concepts, process and practice* (2. bs.). England: John Wiley & Sons.
- Chung, M.S. (2014). Pathways between attachment and marital satisfaction: the mediating roles of rumination, empathy, and forgiveness. *Personality and Individual Differences* 70, 246-25.
- Dagleish, T.L, Johson, S.M., Burgess Moser, M., Lafontaine, M.F, Wiebe, S., Tasca, G.A. (2015). Predicting chance in marital satisfaction throughout emotionally focused couple therapy. *Journal of Marital and Family Therapy*, 41(3), 276-291. Doi: 10.1111/jmft.12077
- Ekşi, H., Kahraman, Z. (2012). Bir evlilik ve aile hayatı eğitim programının evli kadınlarda evlilik uyumuna ve aile sistemine etkisi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 36, 129-145.
- Eskin, M. (2012). Evlilik terapisi için başvuran çiftlerin evlilik doyumu ve evlilik terapisiyle hakkındaki görüşleriyle ilişkili etmenler. *Klinik Psikiyatri* 15, 226-237.
- Gholami, M. (2015). The effectiveness of cognitive-behavioral based group trainings on marital adjustment and satisfaction of married women. *Indian Journal of Fundamental and Applied Life Sciences*, 5(S3), 1149-1155.
- Goldenberg, H., Goldenberg, I. (2007). *Family therapy an overview* (7. bs.). United States of America: Thomson Brooks/Cole.
- Gorman-Smith, D. Henry, D.B., Tolan, P.H. (2004). Exposure to community violence and violence perpetration: the protective effects of family functioning. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 33(3), 439-449.

- Hallaç, S., Öz, F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış: a theoretical perspective of family concept. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 6(2), 142-153. Doi: 10.5455/cap.20130625102321
- Henderson, C.E., Dakof, G.A., Schwartz, S.J., Liddle, H.A. (2006). Family functioning, self-concept, and problems. *J Child Fam Stud*, 15, 721- 73. DOI 10.1007/s10826-006-9045-x
- Kabasakal, Z. (2013). The effects of mother education programs on the functionality, anger management and conflict solution levels of families. *Euroasian Journal of Educational Research*, 52,1-20.
- Kaynak, B. D. (2014). *İlişki çatışmalarında duygu ifade biçimleri:yatırım modeli açısından bir inceleme*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Khalatbari, J., Ghorbanshiroudi, S., Azari, K.N., Bazleh, N., Safaryazdi, N. (2013). The relationship between marital satisfaction (based on religious criteria) and emotional stability. *Procedia-Social and Behavioral Science*, 84,869- 873.
- Matejevic, M., Jovanovic, D. (2011). The functionality of families with children with special needs from the systemic perspective. *Philosophy, Sociology, Psychology and History*, 10(1), 57-66.
- Matejevic, M., Jovanovic, D., Lazarevic, V. (2014). Functionality of family relationships and parenting style in families of adolescents with substance abuse problems. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 128, 281-287.
- McCreary, L.L., Dancy, B.L. (2004). Dimensions of family functioning: perspectives of low- income african american single-parent families. *Journal of Marriage and Family* 66, 690-701.
- Meydan, F. (2010). *İntihar girişiminde bulunan çocuk ve ergenlerin anne ve/veya babalarında psikopatoloji ve aile işlevselliğinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Meyers S.A., Varkey, S., Aguirre, A.M. (2012). Ecological correlates of family functioning. *The American Journal of Family Therapy*, 30, 257-273.
- Norgren, M.B.P., Souza, R.M., Kaslowlll, F., Hammerschmidt, V., Sharlin, V.S.A. (2004). Possível. [marital satisfaction in long-lasting marriages: a feasible construction.] *Estudos de Psicologia (Natal)*, 9 (3), 575-584.

- Oliveira, S.C., Paverini, S.C., Orlandi, F.S., Mendiondo, M. S. Z. (2014). Family functionality: a study of Brazilian institutionalized elderly individuals. *Archives of gerontology and Geriatrics* 58, 170-176.
- Pakstis, D., Hsieh, P.C. (2015). How family leisure influences family functionality in single- parent families. *Therapeutic Recreation Journal*, 49(4), 331-335.
- Povee, K, Robert, L, Bourke, J, Leonard, H (2012). Family funtioning in families with a child with down syndrome: a mixed methods approach. *Journal of Intellectual Disability Research*, 56(10), 961-973. Doi: 10.1111/j.1365- 2788.2012.01561.x
- Rostami, M., Taheri, A., Abdi, M., Kermani, N. (2014). The effectiveness of insturcting emotion-focused approach in improving the marital satisfaciton in couples. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 114, 693-698.
- Sharif, F, Soleimani, S., Mani, A., Keshavarzi (2012). The effect of conflict resolution training on marital satisfaction in couples referring to counseling centers in Shiraz, southern Iran. *IJCBNM*,1(1), 26-34.
- Sperry, L. (2004). *Assesment of couples and families: contemporary and cutting-edge strategies*. New York: Brunner-Routledge.
- Temel, Z. (2011). *Suçça yönelmiş çocuklarda aile işlevselliğinin belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: evlilik yaşamı ölçeği. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1-7.
- Thenmozhi, S, 2015. Relationship between marital satisfaction, self efficacy and work engagement among male employees in the ITES sector. *Annamalai International Journal of Business*, 69-73.
- Turğut M., Feyzioğlu, D. (2014). *Türkiye aile yapısı araştırması tespitler, öneriler*. İstanbul, Çizge Tanıtım ve Kirtasiye.
- TÜİK, (2015). İstatistiklerle Aile. *Haber Bülteni*, Sayı:18624, Mayıs. www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18624
- Walsh, F. (2012). Normal Family Processes: Growing Diversity And Complexity. Froma Walsh (Ed). *The Guilford Press, New York*.
- Yucel, D., Koydemir, S. (2015). Predictors of marital satisfaction in north cyprus: exploring the gender effects. *Journal of Family Studies*, 21(2), 120-143. <http://dx.doi.org/10.1080/13229400.2015.1017908>